

สภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการทางการเรียนรู้กับการทำงานของผู้เรียนและบัณฑิต

สาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาไทย

Current Conditions and Problems of Work Integrated Learning Management of Learner and Graduates Major Architecture of Thailand University

สยาม คำสุวรรณ¹ อรุณี หงษ์ศิริวัฒน์^{2*} และ พันธุ์ศักดิ์ พลสารรัมย์³

Siam Khasuwan¹ Arunee Hongsirawat^{2*} and Pansak Polsaram³

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพปัญหาของการจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการทางการเรียนรู้กับการทำงานของผู้เรียนและบัณฑิตที่ศึกษา สาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ ของสถาบันอุดมศึกษาไทย เก็บรวบรวมข้อมูลจากสถาบันอุดมศึกษาในประเทศ จำนวน 33 แห่ง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า การจัดการเรียนการสอนเป็นการบูรณาการการเรียนรู้กับการทำงาน โดยมีองค์ประกอบ ได้แก่ สถาบันอุดมศึกษา สถานประกอบการ และองค์กรวิชาชีพ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการทางการเรียนรู้กับการทำงาน แบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านหลักสูตรที่จัดการเรียนการสอนสาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ 2) ด้านผู้เรียน / นิสิต / นักศึกษาและบัณฑิตที่เกี่ยวข้องกับสาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ 3) ด้านผู้สอน / คณาจารย์ / อาจารย์ที่ปรึกษา / อาจารย์นิเทศงานสาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ 4) ด้านสถานประกอบการ / ผู้บริหารสถานประกอบการ / พนักงานที่ปรึกษา / พนักงานที่เป็นผู้ดูแลนักศึกษาช่วงระหว่างปฏิบัติงานสาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ และ 5) ด้านการเงิน

คำสำคัญ : สภาพปัจจุบัน, ปัญหา, การบูรณาการทางการเรียนรู้กับการทำงาน, สถาปัตยกรรมศาสตร์

Article Info: Received 30 December, 2015; Received in revised form 12 May, 2021; Accepted 7 July, 2021

¹ นิสิตศึกษานิเทศศาสตร์สาขาวิชาอุดมศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อีเมล : eanspace@hotmail.com

Ph.D. Candidate in Higher Education Division, Department of Educational Policy Management and Leadership, Faculty of Education, Chulalongkorn University Email: eanspace@hotmail.com

² อาจารย์ประจำสาขาวิชาอุดมศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อีเมล : arunee.ho@chula.ac.th

Lecturer in Higher Education Division, Department of Educational Policy Management and Leadership, Faculty of Education, Chulalongkorn University Email: arunee.ho@chula.ac.th

³ อาจารย์ประจำสาขาวิชาอุดมศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อีเมล : pansak.p@chula.ac.th

Lecturer in Higher Education Division, Department of Educational Policy Management and Leadership, Faculty of Education, Chulalongkorn University Email: pansak.p@chula.ac.th

* Corresponding author

Abstract

The objective of this research was to study the current state and the problems of teaching and learning management that integrates learning with the work of learners and graduates studying architecture at Thai higher education institutions. Data were collected from 33 institutions of higher education in the country. The research instruments were interview forms, questionnaires. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, and standard deviation. An integration of learning with work is teaching approach comprised institutes, establishments, and professional organizations. Factors related to teaching and learning that integrates learning with the work of learners and graduates in Architecture, divided into 5 aspects: 1) Curriculum in Faculty of Architecture; 2) Students/ alumni/ and graduates who studied architecture; 3) Instructors/ faculties/ advisors/ instructors in the field of architecture; 4) Establishment/ administrators/ advisors/ mentors associated with the disciplines of architecture; and 5) Budget/ finance.

Keywords: current status, problem, work integrated learning, architecture

บทนำ

สภาพปัจจุบันของการผลิตบัณฑิตไม่ตรงกับความต้องการของตลาดงานและไม่ตรงกับความต้องการขององค์กรผู้ใช้บัณฑิต คุณลักษณะของบัณฑิตขาดความรู้และทักษะทางด้านวิชาชีพ ทั้งทางด้านทฤษฎีและทักษะการปฏิบัติงาน จนไม่สามารถนำความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติงานจริงได้ รวมถึงผู้เรียนและบัณฑิตขาดความรู้ทักษะทางด้านภาษาต่างประเทศ ไม่สามารถที่จะถ่ายทอดทักษะทางด้านภาษาและการสื่อสารภาษาต่างประเทศให้ผู้อื่นเข้าใจได้ ตลอดจนผู้เรียนและบัณฑิตส่วนใหญ่ขาดความคิดสร้างสรรค์และการคิดนอกกรอบ ขาดจิตสำนึกส่วนรวมแก่สังคม ขาดความเป็นผู้นำ ขาดการสร้างคุณธรรม จริยธรรม มีจิตสาธารณะ ดังนั้นหน่วยงานที่กำกับดูแลสถาบันอุดมศึกษาจึงได้แสวงหาและพัฒนาวิธีการที่จะช่วยพัฒนาบัณฑิตให้มีคุณภาพ โดยจัดให้มีประสบการณ์วิชาชีพเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ซึ่งเริ่มต้นจากวิชาชีพหลายสาขาที่เน้นการเป็นวิชาชีพเชิงปฏิบัติ (practicing profession) โดยได้กำหนดให้ผู้ที่ต้องมีการฝึกหัด ปฏิบัติวิชาชีพในแหล่งเรียนรู้ที่สถานประกอบการ เพื่อให้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรการศึกษาก่อนที่จะสำเร็จการศึกษา เช่น สาขาแพทยศาสตร์ กำหนดให้มีการปฏิบัติงานที่โรงพยาบาลในรูปแบบของแพทย์ฝึกหัด (internship) สาขาศึกษาศาสตร์จะต้องผ่านการฝึกสอนในสถานศึกษา (practice teaching) หรือปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา สาขาศาสตร์อื่น ๆ ได้กำหนดให้มีการฝึกงานระยะสั้นเพิ่มเติมในสถานประกอบการซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา จนต่อมาได้ขยายไปสู่การผลิตบัณฑิตในสาขาวิชาต่าง ๆ กว้างขวางขึ้น โดยมีการพัฒนาวิธีการจัดแบบสหกิจศึกษา (cooperative education) ซึ่งเป็นวิธีการจัดการศึกษารูปแบบหนึ่งของการบูรณาการทางการเรียนกับการทำงานเข้าด้วยกัน (work integrated learning) ที่สอดคล้องกับหลักปฏิรูปการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและปรับบทบาทของสถาบันอุดมศึกษาในการให้ความสำคัญกับความต้องการ (needs) และความพึงพอใจขององค์กรผู้ใช้บัณฑิต ส่งผลให้เกิดภาคีความร่วมมือทางด้านวิชาการระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับองค์กรผู้ใช้บัณฑิต

ทั้งนี้ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ได้ตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพอุดมศึกษาไทย โดยเฉพาะการพัฒนาคุณลักษณะและสมรรถนะบัณฑิตให้ตรงกับความต้องการของผู้ใช้บัณฑิตและสามารถแข่งขันในระดับสากลได้และเห็นว่าการบูรณาการทางการเรียนรู้กับการทำงานเป็นแนวทางที่มีความสำคัญ จึงมีนโยบายส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษารูปแบบต่าง ๆ ของการบูรณาการทางการเรียนรู้กับการทำงานให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน เพื่อให้เกิดบัณฑิตที่มีคุณภาพ มีคุณลักษณะและสมรรถนะที่ตรงตามความต้องการขององค์กรผู้ใช้บัณฑิตทั้งของไทยและต่างประเทศ

ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการอุดมศึกษา รวมทั้งการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศโดยรวมต่อไป (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2554) ดังนั้น การจัดให้นักศึกษาที่มีประสบการณ์โดยตรงจากการปฏิบัติงานจริงในสถานประกอบการ เป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์จากการทำงานตามหลัก “การเรียนรู้จากการลงมือทำ” (learning by doing) รูปแบบการจัดการศึกษาตามแนวคิดนี้ เช่น การศึกษาจากประสบการณ์ (experiential education) โปรแกรมทำงานและศึกษา (work - study program) การศึกษาที่ยึดการทำงานเป็นฐาน (work-based education) โปรแกรมการศึกษาสลับกับการทำงาน (sandwich program) และการฝึกปฏิบัติวิชาชีพ (internship) โดยชื่อที่ใช้แพร่หลายที่สุดทั่วโลกในปัจจุบัน คือ สหกิจศึกษา (cooperative education) (สมาคมสหกิจศึกษาไทย, 2552) 6) และการบูรณาการทางการเรียนรู้กับการทำงาน (Work Integrated Learning) เพื่อให้บัณฑิตเป็นคนเก่งอาชีพ เก่งการทำงานและตรงความต้องการขององค์กรผู้ใช้บัณฑิต ตลอดจนให้ความสำคัญกับผลกระทบของการรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียนที่มีต่ออุดมศึกษาไทย โดยการรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียนจะทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายกำลังคนอย่างอิสระ นักศึกษาและบุคลากรทางการศึกษา จะเกิดการเคลื่อนย้ายองค์ความรู้ เกิดการเคลื่อนย้ายอย่างเสรีทางการค้า (free flow) บริการและแรงงาน ภาษาและวัฒนธรรมระหว่างกัน ทำให้สถาบันอุดมศึกษาจำเป็นต้องมีการปรับตัว เพื่อผลิตบัณฑิตให้เกิดความพร้อมสำหรับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ส่งผลให้คนไทยมีการแข่งขัน ทั้งทางด้านการศึกษา คนไทยจะมีโอกาสไปเรียนได้ทุกประเทศในประชาคมอาเซียนหรือชาวต่างประเทศ จะเข้ามาศึกษาต่อในประเทศไทยก็ได้

สถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่งต้องคำนึงและให้ความสำคัญกับการพัฒนาบัณฑิตที่เป็นแรงงานความรู้กลุ่มใหญ่ของประเทศ โดยมีการพัฒนาหลักสูตรของสถาบันอุดมศึกษาให้มีความทันสมัย ทั้งทางด้านวิชาการและทางด้านทักษะการปฏิบัติงาน เพื่อสามารถผลิตบัณฑิตให้ตรงกับความต้องการของตลาดงานและตอบสนองต่อความต้องการทางเทคโนโลยีที่สูงขึ้น ส่งผลให้สถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่งจะต้องมุ่งผลิตบัณฑิตให้มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาชีพแต่ละสาขาวิชา รวมถึงบัณฑิตต้องมีความรู้และความสามารถที่จะปฏิบัติงานได้ ซึ่งในปัจจุบันสถาบันอุดมศึกษามีการผลิตบัณฑิตใหม่จำนวนมากออกสู่ตลาดงาน แต่บัณฑิตที่จบการศึกษามีอัตราการได้งานจำนวนน้อย แสดงให้เห็นว่า สถาบันอุดมศึกษาผลิตคนไม่ตรงกับความต้องการขององค์กรผู้ใช้บัณฑิต รวมถึงสถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่งควรผลิตบัณฑิตให้มีความสามารถทางการคิดวิเคราะห์ มีความคิดสร้างสรรค์และมีความสามารถทางการแก้ไขปัญหามากขึ้น รวมถึงควรมีการส่งเสริมให้ผู้เรียนและบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาให้มีความสามารถทางด้านภาษาและวัฒนธรรมต่างประเทศ ตลอดจนสร้างสรรค์คุณธรรม จริยธรรมและการเป็นพลเมืองที่ดีของสังคม

ในการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 9 เมื่อวันที่ 7 ตุลาคม พ.ศ.2546 ณ เกาะบาหลี ประเทศอินโดนีเซีย ผู้นำอาเซียนทั้ง 10 ประเทศได้ร่วมลงนามในแถลงการณ์ Bali Concord II ซึ่งได้มีการกำหนดให้จัดทำความตกลงยอมรับร่วม (MRA) ด้านคุณสมบัติในสาขาวิชาชีพหลักภายในปีพ.ศ. 2551 เพื่ออำนวยความสะดวกในการเคลื่อนย้ายนักวิชาชีพ / แรงงานเชี่ยวชาญ / ผู้มีความสามารถพิเศษของอาเซียนได้อย่างเสรี ทั้งนี้ รัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียนได้มีการลงนามข้อตกลงสาขาวิศวกรรม เมื่อปีพ.ศ.2548 ลงนาม MRA สาขาวิชาชีพการพยาบาล เมื่อปีพ.ศ. 2549 และลงนาม MRA สาขาสถาปัตยกรรมและกรอบข้อตกลงการยอมรับ ในคุณสมบัติด้านการสำรวจ เมื่อปีพ.ศ. 2550 จนต่อมาอาเซียนได้เจรจาจัดทำ MRA วิชาชีพแพทย์ ทันตแพทย์ และบริการบัญชี ซึ่งสามารถตกลงกันได้สาระสำคัญแล้ว

MRA สาขาสถาปัตยกรรมมีหลักการ คือ การเปิดให้สถาปนิกที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนด สามารถจดทะเบียนเป็นสถาปนิกอาเซียน (ASEAN Architect) ซึ่งจะช่วยอำนวยความสะดวกในการขอใบอนุญาตประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมในประเทศอาเซียนอื่นได้ โดยต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบภายในของประเทศนั้น ๆ ซึ่งบางประเทศรวมทั้งไทยกำหนดให้สถาปนิกอาเซียนต้องปฏิบัติงานร่วมกับสถาปนิกท้องถิ่น สถาปนิกที่ต้องการจดทะเบียนดังกล่าวต้องผ่านการประเมินจากคณะกรรมการกำกับดูแล (monitoring committee) ในแต่ละประเทศซึ่งในส่วนของประเทศไทยจะดำเนินการโดยสภาสถาปนิก การดำเนินงานในเรื่องนี้ของอาเซียนจะอยู่ภายใต้การดูแลของสภาสถาปนิกอาเซียน (ASEAN Architect Council)

ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนจากคณะกรรมการกำกับดูแลของประเทศสมาชิก ทั้งนี้ หลังจากการลงนามในข้อตกลงแล้ว สมาชิกอาเซียนที่พร้อมดำเนินการตามข้อตกลงจะต้องมีหนังสือแจ้งวันที่ ซึ่งจะมีผลใช้บังคับให้สมาชิกอื่นทราบ โดยผ่านฝ่ายเลขาธิการอาเซียน สำหรับประโยชน์ที่จะได้รับคือ สถาปนิกวิชาชีพมีสิทธิขออนุญาตองค์กรกำกับดูแลวิชาชีพสถาปนิกในประเทศสมาชิกอาเซียน เพื่อประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรม ในประเทศนั้น ๆ ได้ ทั้งนี้สถาปนิกอาเซียนที่ได้รับอนุญาต จะได้ขึ้นทะเบียนเป็นสถาปนิกต่างด้าวจดทะเบียน (registered foreign architect) ซึ่งจะสามารถประกอบวิชาชีพสถาปนิกในประเทศนั้น ๆ ได้ ภายใต้เงื่อนไขว่าต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบภายในของประเทศนั้น ๆ ด้วย ซึ่งบางประเทศ รวมทั้งไทยจะกำหนดให้ต้องทำงานร่วมกับสถาปนิกที่มีใบอนุญาตของประเทศนั้น ๆ

ผู้วิจัยจึงศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการทางการเรียนรู้กับการทำงานของผู้เรียนและบัณฑิตสาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาไทย เป็นแนวทางในการส่งเสริมคุณภาพบัณฑิตสาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ เพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ตลอดจนทำให้บัณฑิตได้พัฒนาความรู้และประสบการณ์ให้มีศักยภาพสอดคล้องกับความต้องการขององค์กรผู้ใช้บัณฑิตและองค์กรวิชาชีพในระดับสากลมากขึ้น

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพปัญหาของการจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการทางการเรียนรู้กับการทำงานของผู้เรียนและบัณฑิตที่ศึกษาสาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาไทย

วิธีการวิจัย

1) ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ตำรา รายงานผลการวิจัย การสืบค้นข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตและข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับแนวความคิด ทฤษฎี หลักการและองค์ความรู้ที่เกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพปัญหาของการจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการทางการเรียนรู้กับการทำงานของผู้เรียนและบัณฑิตสาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหาจากเอกสารทั้งในประเทศและต่างประเทศ

2) ศึกษาวิเคราะห์จากการเก็บข้อมูลสำรวจสภาพปัจจุบันและสภาพปัญหาของการจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการทางการเรียนรู้กับการทำงานของผู้เรียนและบัณฑิตสาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย โดยการสำรวจสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ สถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐ สถาบันอุดมศึกษาเอกชน มหาวิทยาลัยราชภัฏและมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ซึ่งมีการจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการทางการเรียนรู้กับการทำงานสาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์

3) สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและสอบถามผู้บริหารในสถาบันอุดมศึกษา ผู้บริหารคณะวิชาและคณาจารย์คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ผู้บริหารขององค์กรผู้ใช้บัณฑิต พนักงานที่ปรึกษา / พี่เลี้ยง นิสิตนักศึกษาและบัณฑิตสถาปัตยกรรมศาสตร์เกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการทางการเรียนรู้กับการทำงานที่ส่งเสริมคุณภาพบัณฑิตสาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ในสถาบันอุดมศึกษาไทย

4) นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และแบบสอบถาม ตลอดจนการวิเคราะห์เนื้อหาสาระของการบูรณาการทางการเรียนรู้กับการทำงานมาสรุปประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัจจุบันและสภาพปัญหาของการจัดการเรียน การสอนที่บูรณาการทางการเรียนรู้กับการทำงานของผู้เรียนและบัณฑิตสาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาไทย

ผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการทางการเรียนรู้กับการทำงานของผู้เรียนและบัณฑิตสาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาไทย สรุปได้ ดังนี้

1.1 การจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการทางการเรียนรู้กับการทำงาน (Work Integrated Learning: WIL) เป็นคำศัพท์ที่มาจากคำว่า learning by doing คือ การเรียนรู้ที่เกิดจากการทำงาน ซึ่งเน้นให้ผู้เรียนทำงานเป็น เกิดสมรรถนะที่เน้นให้เป็นนักปฏิบัติและให้ผู้เรียนปฏิบัติงานให้เป็น โดยยึดหลักอาชีพเข้ามาช่วย ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการทางการเรียนรู้กับการทำงานจึงสอดคล้องกับแนวทางการจัดการเรียนรู้ตามแนวปฏิรูปการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะจากกระบวนการปฏิบัติงานในองค์กรที่ได้ลงมือปฏิบัติงานจริงตามความสนใจของผู้เรียน จนเกิดทักษะการคิด การวิเคราะห์ และการแก้ไขปัญหาตามหลักที่ว่า “การเรียนรู้+ทฤษฎี+การปฏิบัติ (รู้จริง+ปฏิบัติงานจริง) ซึ่งมีองค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการทางการเรียนรู้กับการทำงาน ได้แก่ ความรู้ ทักษะ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิต พฤติกรรมของผู้เรียน

1.2 ปรัชญาของการจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการทางการเรียนรู้กับการทำงาน คือ การเน้นเรียนจริง รู้จริง และทำจริง โดยเป็นการเรียนรู้ควบคู่กับการปฏิบัติงาน ซึ่งต้องการให้ผู้เรียนบรรลุสมรรถนะของอาชีพ เมื่อเรียนจบสามารถประกอบอาชีพได้จริง

1.3 องค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการทางการเรียนรู้กับการทำงาน คือ สถาบันอุดมศึกษา สถานประกอบการ และองค์กรวิชาชีพ

1.4 ปัจจัยสู่ความสำเร็จของการจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการทางการเรียนรู้กับการทำงาน มีทั้งหมด 5 ด้าน ดังนี้

1) ด้านหลักสูตร ประกอบด้วย ด้านวิชาการ ด้านวิชาชีพ และด้านปฏิบัติการที่พัฒนาจากสถาบันอุดมศึกษา สถานประกอบการ และ องค์กรวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับสถาปัตยกรรมศาสตร์

2) ด้านผู้เรียน/นิสิต/นักศึกษาและบัณฑิตที่เกี่ยวข้องกับสาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ ประกอบด้วย การกำหนดคุณสมบัติของผู้เรียนทางด้านสถาปัตยกรรมศาสตร์ให้รองรับกับการจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการทางการเรียนรู้กับการทำงาน

3) ด้านผู้สอน ประกอบด้วย การกำหนดประสบการณ์ในอาชีพจริงทางด้านสาขาสถาปัตยกรรมศาสตร์ ก่อนที่จะทำการสอน โดยผู้สอนควรมีทักษะในการถ่ายทอดความรู้ การสื่อสาร การจัดการและการประเมินให้แก่ผู้เรียน

4) ด้านสถานประกอบการ / ผู้บริหารสถานประกอบการ / พนักงานที่ปรึกษา / พนักงานที่เป็นผู้ดูแลนักศึกษาช่วงระหว่างปฏิบัติงานสาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ ประกอบด้วย ระบบการฝึกอาชีพที่เป็นมาตรฐาน โดยมีระบบการฝึกที่เน้นสมรรถนะอาชีพของสถาปัตยกรรมศาสตร์และมีการประเมินผลของการฝึกตามหลักสูตร รวมทั้งผู้แทนของสถานประกอบการควรมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบที่เหมาะสมสำหรับการจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการการเรียนรู้กับการทำงาน ตลอดจนประโยชน์ที่สถานประกอบการจะได้รับ เมื่อนักศึกษาเข้ามาปฏิบัติงาน

5) ด้านการเงิน ประกอบด้วย การจัดสรรเงินงบประมาณที่เพียงพอตามต้นทุนการผลิตในอาชีพทางด้านสถาปัตยกรรมศาสตร์ โดยจัดสรรสัดส่วนความรับผิดชอบค่าใช้จ่ายด้านการจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการทางการเรียนรู้กับการทำงานให้ชัดเจนระหว่างสถาบันอุดมศึกษา สถานประกอบการ และสมาคมวิชาชีพ โดยมีข้อบังคับ ระเบียบและ การประกาศต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทางด้านการเงินให้มีความยืดหยุ่นมากขึ้น

1.5 มาตรฐานของการจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการทางการเรียนรู้กับการทำงานประกอบด้วย

1) มาตรฐานคุณวุฒิ เป็นมาตรฐานทางด้านวิชาการที่สถาบันอุดมศึกษาจะต้องยึดปฏิบัติ เช่น มาตรฐานคุณวุฒิของกระทรวงศึกษาธิการตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2552

2) มาตรฐานวิชาชีพ เป็นมาตรฐานอาชีพที่ถูกกำหนดและประกาศใช้โดยสมาคมวิชาชีพ

3) มาตรฐานการปฏิบัติงาน เป็นข้อกำหนดในตำแหน่ง (job description) คุณลักษณะบุคลากรในตำแหน่งงาน (job specification) และ สมรรถนะตำแหน่งงาน (job competencies) ตลอดจนคู่มือขั้นตอนการปฏิบัติงาน

1.6 จำนวนสถาบันอุดมศึกษาไทยที่มีการจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการทางการเรียนรู้กับการทำงานของผู้เรียนและบัณฑิตสาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ของเครือข่ายอุดมศึกษาแต่ละภูมิภาค

ตาราง 1

จำนวนสถาบันอุดมศึกษาไทยที่มีการจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการทางการเรียนรู้กับการทำงานของผู้เรียนและบัณฑิตสาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ของเครือข่ายอุดมศึกษาแต่ละภูมิภาค

เครือข่ายอุดมศึกษา	สังกัด ของรัฐ	ในกำกับ ของรัฐ	ราชภัฏ	ราชมงคล	เอกชน	รวม
1) ภาคเหนือตอนบน	1	2	-	1	-	4
2) ภาคเหนือตอนล่าง	1	-	-	-	-	1
3) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน	2	-	-	-	-	2
4) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง	1	-	-	-	1	2
5) ภาคกลางตอนบน	1	3	2	2	6	14
6) ภาคกลางตอนล่าง	2	1	-	2	-	5
7) ภาคใต้ตอนบน	-	1	1	-	-	2
8) ภาคใต้ตอนล่าง	1	-	-	1	-	2
9) ภาคตะวันออก	-	-	-	1	-	1
รวม	9	7	3	7	7	33

สถาบันอุดมศึกษาไทยที่มีการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ของเครือข่ายอุดมศึกษาแต่ละภูมิภาค มีจำนวนทั้งหมด 33 แห่ง ซึ่งสถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งที่มีการจัดการเรียนการสอนบูรณาการทางการเรียนรู้กับการทำงานของผู้เรียนและบัณฑิตสาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ของประเทศไทย จะมีรูปแบบการจัดการเรียนการสอนบูรณาการทางการเรียนรู้กับการทำงานที่มีความแตกต่างกันในการปฏิบัติงาน โดยส่วนใหญ่จะมีรูปแบบการฝึกงานที่เน้นการเรียนรู้หรือการติดตามพฤติกรรมการทำงานที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดการสังเกตพฤติกรรมและการซึมซับวัฒนธรรมองค์กรขององค์กรผู้ใช้บัณฑิต และรูปแบบของพนักงานฝึกหัดใหม่หรือพนักงานฝึกงาน โดยมีการจัดระบบการเตรียมการในสถานที่หรือนอกสถานที่ที่มีโครงสร้างการดำเนินงานที่ชัดเจน รูปแบบการบรรจุให้ทำงานหรือการฝึกเฉพาะตำแหน่ง ที่เน้นการพัฒนาทักษะหรือประสบการณ์ที่จำเป็นในอนาคต โดยจัดเวลาการฝึกปฏิบัติงานเพิ่มเติมในสถานการณ์จริง รูปแบบของการสำรวจหรือการสังเกตการทำงานในสถานที่จริงช่วงระยะสั้น และรูปแบบการฝึกปฏิบัติจริงภายหลังสำเร็จการเรียนทฤษฎี ส่วนรูปแบบสถาบันอุดมศึกษาที่มีการเรียนการสอนสาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ โดยมีรูปแบบสหกิจศึกษาจำนวน 30 แห่งที่เลือกรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการทางการเรียนรู้กับการทำงานลักษณะนี้ คิดเป็นร้อยละ 90.91

2. สภาพปัญหาของการจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการทางการเรียนรู้กับการทำงานของผู้เรียนและบัณฑิตสาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาไทย สรุปได้ดังนี้

2.1 สภาพปัญหาทางด้านหลักสูตรการเรียนการสอน

1) โครงสร้างหลักสูตรบางหลักสูตรของสาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ไม่เอื้ออำนวยต่อการจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการทางการเรียนรู้กับการทำงาน

2) นโยบายของภาครัฐที่สนับสนุนให้สถาบันอุดมศึกษาพัฒนาหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการทางการเรียนรู้กับการทำงานสาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ยังไม่ครอบคลุมครบทั้ง 9 รูปแบบ

3) นโยบายของผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการทางการเรียนรู้กับการทำงานสาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ยังไม่ครอบคลุมครบทั้ง 9 รูปแบบ

4) ขาดปัจจัยเกื้อหนุนเพื่อตอบสนองหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการทางการเรียนรู้กับการทำงาน

2.2 สภาพปัญหาทางด้านผู้เรียน / นิสิต / นักศึกษาและบัณฑิต

1) ทักษะการทำงานของผู้เรียนและบัณฑิตสาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ไม่ตอบสนองความต้องการของสถานประกอบการในการปฏิบัติงานประสบการณืวิชาชีพได้

2) ผู้เรียนและบัณฑิตสาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ขาดทักษะและความสามารถทางด้านการใช้อุปกรณ์เครื่องมือและเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัย

3) ผู้เรียนและบัณฑิตสาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ใช้เวลาค่อนข้างนานในการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมในการทำงาน

4) ผู้เรียนและบัณฑิตสาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ขาดความอดทน อดกลั้นและเกิดความกดดันในการทำงานช่วงระหว่างการปฏิบัติงาน

5) ผู้เรียนและบัณฑิตสาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์เกิดปัญหาทางด้านสุขภาพช่วงระหว่างการปฏิบัติงาน

6) ผู้เรียนและบัณฑิตสาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์เกิดทัศนคติที่ไม่ดีต่อสถานประกอบการ

7) ผู้เรียนและบัณฑิตสาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ไม่สามารถใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารระหว่างการปฏิบัติงาน

2.3 สภาพปัญหาด้านผู้สอน / คณาจารย์ / อาจารย์ที่ปรึกษา / อาจารย์นิเทศงาน

1) คณาจารย์สาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ไม่เห็นความสำคัญของการจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการการเรียนรู้กับการทำงาน โดยมองว่าเป็นการเพิ่มภาระงาน

2) คณาจารย์สาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์มีภาระหน้าที่ต้องรับผิดชอบมาก ส่งผลให้การจัดเวลาเพื่อทำการนิเทศงานเป็นไปได้ยาก

3) คณาจารย์สาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ไม่ได้รับการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการการเรียนรู้กับการทำงาน ส่งผลให้การนิเทศงานเป็นไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพ

4) การเดินทางไปนิเทศงานของคณาจารย์สาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ในสถานที่และระยะทางไกลใช้เวลาและเงินอุปสรรค

5) งบประมาณสนับสนุนที่ใช้ในการดำเนินการในส่วน of คณาจารย์สาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์มีจำนวนไม่เพียงพอ

6) การสนับสนุนจากสถาบันอุดมศึกษาในส่วนของการพัฒนาคณาจารย์สาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ทางการจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการการเรียนรู้กับการทำงานยังไม่เกิดประสิทธิภาพเท่าที่ควร

7) การสนับสนุนจากสถาบันอุดมศึกษาในส่วนของการพัฒนาคณาจารย์สาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ทางการจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการการเรียนรู้กับการทำงานยังไม่เกิดประสิทธิภาพเท่าที่ควร

2.4 สภาพปัญหาด้านสถานประกอบการ / ผู้บริหารสถานประกอบการ / พนักงานที่ปรึกษา / พี่เลี้ยง

1) สถานประกอบการทางด้านสถาปัตยกรรมไม่เห็นความสำคัญของการบูรณาการการเรียนรู้กับการทำงาน

- 2) สถานประกอบการทางด้านสถาปัตยกรรมมีความเห็นว่าการบูรณาการการเรียนรู้กับการทำงานเป็นการเพิ่มภาระงานและสิ้นเปลืองทรัพยากรในการทำงาน
- 3) ตำแหน่งงานที่สถานประกอบการทางด้านสถาปัตยกรรมจัดสรรให้ผู้เรียนก่อนปฏิบัติงานประสบการณ์วิชาชีพ มีจำนวนน้อยไม่เพียงพอกับความต้องการของจำนวนผู้เรียนที่จะปฏิบัติงาน
- 4) สถานประกอบการมอบหมายงานให้ผู้เรียนไม่ตรงกับสาขาวิชาชีพที่ได้เรียนมาหรือไม่มีการมอบหมายงานให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติ
- 5) ผู้บริหารและพนักงานที่ปรึกษา/พี่เลี้ยงของสถานประกอบการทางด้านสถาปัตยกรรมบางแห่งขาดความรู้ ความเข้าใจทางการเรียนการสอนที่บูรณาการการเรียนรู้กับการทำงาน
- 6) สถานประกอบการทางด้านสถาปัตยกรรมมีความต้องการที่จะรับผู้เรียนทำงานทันทีหลังจากสิ้นสุดการปฏิบัติงาน แต่แผนการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาไม่เอื้ออำนวย

2.5 สภาพปัญหาด้านงบประมาณ/การเงิน

- 1) งบประมาณที่ใช้ในการดำเนินงานของสถานประกอบการทางด้านสถาปัตยกรรมบางแห่งมีไม่เพียงพอสำหรับที่จะให้ผู้เรียนเข้ามาปฏิบัติงานประสบการณ์วิชาชีพ
- 2) งบประมาณสนับสนุนที่ใช้ในการดำเนินการสำหรับการนิเทศงานของคณาจารย์ไม่เหมาะสม
- 3) ผู้เรียนที่ปฏิบัติงานประสบการณ์วิชาชีพต้องมีค่าใช้จ่ายเพิ่มเติมในกรณีที่สถานประกอบการบางแห่งไม่มีค่าตอบแทนหรือสวัสดิการให้แก่ผู้เรียน

3. สรุปผลการสำรวจความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพปัญหาของการจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการทางการเรียนรู้กับการทำงานของสาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาไทย ดังนี้

3.1 การสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพปัญหาของการจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการทางการเรียนรู้กับการทำงานทางด้านสถาปัตยกรรมศาสตร์ในมุมมองของผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษา / ผู้บริหารคณะวิชา / คณาจารย์ / บุคลากรสายสนับสนุน จำนวน 224 คน (จากตัวอย่างทั้งหมด 270 คน) คิดเป็นร้อยละ 82.96 มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) ความคิดเห็นของผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษา / ผู้บริหารคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ / คณาจารย์สาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ / บุคลากรสายสนับสนุนของคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการบูรณาการการเรียนรู้กับการทำงานด้านหลักสูตร ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ หลักสูตรที่มีการเรียนการสอนที่บูรณาการทางการเรียนรู้กับการทำงานมีความทันสมัยและตรงกับความต้องการของสถานประกอบการ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.63) รองลงมา คือ ประเด็นทางด้านหลักสูตรที่มีการเรียนการสอนแบบบูรณาการทางการเรียนรู้กับการทำงาน (work integrated learning: WIL) เน้นให้ผู้เรียนมีทักษะการปฏิบัติงานในสาขาที่เรียนได้อย่างแท้จริง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.48) และ ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ประเด็นนโยบายของผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการทางการเรียนรู้กับการทำงานยังไม่ครอบคลุมครบทั้ง 9 รูปแบบ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.63)

2) ความคิดเห็นของผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษา / ผู้บริหารคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ / คณาจารย์สาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ / บุคลากรสายสนับสนุนของคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการบูรณาการการเรียนรู้กับการทำงานด้านผู้สอน / คณาจารย์ / อาจารย์ที่ปรึกษา / อาจารย์นิเทศงาน ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ คณาจารย์มีการพัฒนาเนื้อหาของหลักสูตรและวิธีการสอนที่พัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ตรงกับความต้องการขององค์กรวิชาชีพ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.39) รองลงมา คือ ประเด็นการจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการการเรียนรู้กับการทำงานช่วยส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของคณาจารย์ให้เป็นผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาชีพมากขึ้น (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.38) และ ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ประเด็น

คณาจารย์มีมุมมองที่ปิดกั้นผู้เรียนไม่ให้ออกปฏิบัติงานประสบการณ์วิชาชีพ ส่งผลให้ขาดความต่อเนื่องในการสร้างความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับองค์กรวิชาชีพ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.63)

3.2 การสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพปัญหาของการจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการทางการเรียนรู้กับการทำงานทางด้านสถาปัตยกรรมศาสตร์ ในมุมมองของผู้เรียน/นิสิต/นักศึกษา จำนวน 419 คน (จากตัวอย่างทั้งหมด 450 คน) คิดเป็นร้อยละ 93.11

ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ประเด็นที่ผู้เรียนได้ประสบการณ์การทำงานนอกห้องเรียน ทำให้เห็นสภาพการทำงานจริง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.38) รองลงมา คือ ประเด็นผู้เรียนมีมนุษยสัมพันธ์และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.35) และ ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ประเด็นผู้เรียนเกิดปัญหาข้อสวาระหว่างการปฏิบัติงานประสบการณ์วิชาชีพ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.63)

3.3 การสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพปัญหาของการจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการทางการเรียนรู้กับการทำงานทางด้านสถาปัตยกรรมศาสตร์ ในมุมมองของบัณฑิตที่จบสถาปัตยกรรมศาสตร์ จำนวน 311 คน (จากตัวอย่างทั้งหมด 360 คน) คิดเป็นร้อยละ 86.39

ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้เรียนได้ประสบการณ์การทำงานนอกห้องเรียน ทำให้เห็นสภาพการทำงานจริง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.35) รองลงมาคือ ประเด็นผู้เรียนรู้จักรับผิดชอบในภาระหน้าที่งานมากขึ้น (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.34) และ ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ประเด็นผู้เรียนเกิดปัญหาข้อสวาระหว่างการปฏิบัติงานประสบการณ์วิชาชีพ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.48)

3.4 การสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพปัญหาของการจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการทางการเรียนรู้กับการทำงาน ในมุมมองของผู้บริหารสถานประกอบการ / ผู้แทนสถานประกอบการ / องค์กรผู้ใช้บัณฑิต / องค์กรวิชาชีพทางด้านสถาปัตยกรรมศาสตร์ จำนวน 186 คน (จากตัวอย่างทั้งหมด 225 คน) คิดเป็นร้อยละ 82.67

ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ประเด็นสถานประกอบการเป็นแหล่งฝึกปฏิบัติที่มีเครื่องมือ/อุปกรณ์ที่ทันสมัย สามารถพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนได้ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.99) รองลงมา คือ ประเด็นสถานประกอบการสามารถคัดเลือกและสรรหาบุคลากรที่มีคุณสมบัติตรงตามความต้องการได้ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.75) และประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ประเด็นสถานประกอบการมีความเห็นว่าการบูรณาการการเรียนรู้ออกไปนอกห้องเรียนเป็นการเพิ่มภาระงานและสิ้นเปลืองทรัพยากรในการทำงาน (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.66)

อภิปรายผล

ผลการวิจัยที่น่าเสนอตามประเด็นคำถามการวิจัย มีข้อค้นพบที่น่าสนใจซึ่งผู้วิจัยขอเสนอในการอภิปรายผล ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันของสถาบันอุดมศึกษาไทยที่มีการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์จะมีรูปแบบการจัดการเรียนการสอนบูรณาการทางการเรียนรู้กับการทำงานที่มีความแตกต่างกันทางรูปแบบของการปฏิบัติงาน โดยส่วนใหญ่มีรูปแบบการเรียนการสอนแบบสหกิจศึกษา สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติงานจริงในสถานประกอบการอย่างมีระบบ โดยมีการให้ความรู้และทักษะที่มีความจำเป็นก่อนที่จะเข้าปฏิบัติงาน ณ สถานประกอบการในสถานะเปรียบเสมือนพนักงานชั่วคราวที่จะต้องลงมือปฏิบัติงานจริงในสาขาที่ผู้เรียนได้เรียนมา โดยมีการประเมินอย่างเป็นระบบ รวมถึงการนำเสนอรายงานจากประสบการณ์จริง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552) อีกทั้งสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ที่เน้นประสบการณ์ของโนลส์ (Knowles, 1972) กล่าวว่า แนวคิดนี้ใช้ความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกสถานศึกษา โดยมีมาตั้งแต่ปี ค.ศ.1906 (พ.ศ.2449) ที่มหาวิทยาลัยซินซินเนติ (University of Cincinnati) ประเทศสหรัฐอเมริกา เนื่องจากต้องการแก้ไขปัญหาเรื่องความคิดรวบยอดและทักษะวิชาชีพของนักศึกษาที่ไม่สามารถจัดการเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพในชั้นเรียน รวมทั้งการทำงานนอกเวลาของนักศึกษาในระหว่างเรียนเป็นงานที่ไม่มีคุณภาพและ

ไม่สอดคล้องกับเป้าหมายทางวิชาชีพ จะมีประโยชน์ในการอธิบายลักษณะการเรียนรู้ของแต่ละสาขาวิชาที่มีความต้องการแตกต่างกัน ทำให้สามารถกำหนดทิศทางการเลือกอาชีพของนักศึกษาได้ โดยพิจารณาถึงความสอดคล้องหรือไม่สอดคล้องระหว่างรูปแบบการเรียนรู้ของนักศึกษากับรูปแบบการเรียนรู้ที่สาขาวิชาต้องการ ซึ่งเป็นตัวแปรที่ส่งผลต่อความสามารถทางวิชาการและการปรับตัวในสถาบันอุดมศึกษา ดังนั้นรูปแบบการเรียนรู้ที่เน้นประสบการณ์จึงช่วยวางกรอบแนวคิดในการออกแบบและจัดการเกี่ยวกับประสบการณ์ในการเรียนรู้ได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

2. สภาพปัญหาของการจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการทางการเรียนรู้กับการทำงาน

2.1 ผู้เรียนจะมีทักษะการทำงานของผู้เรียนที่ไม่ตอบสนองความต้องการของสถานประกอบการในการปฏิบัติงาน ประสบการณ์วิชาชีพ เนื่องจากขาดประสบการณ์จริงทางการทำงาน และไม่สามารถใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารระหว่างการปฏิบัติงาน ประสบการณ์วิชาชีพ สอดคล้องกับทฤษฎีของโคลบ์ว่า การสร้างประสบการณ์วิชาชีพด้วยวิธีใด สิ่งที่ต้องคำนึงถึง คือ การเรียนรู้ ซึ่งเป็นกระบวนการคิดที่ไตร่ตรองลงมีความต่อเนื่อง โดยเกิดจากประสบการณ์ที่ต้องแก้ไขข้อขัดแย้งในการปรับตัวเข้ากับชีวิตจริงและโลก (Kolb, 1984) ดังนั้นจึงเป็นการทำงานร่วมกันระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างความรู้ในตัวผู้เรียน ทฤษฎีการเรียนรู้ที่เน้นประสบการณ์ เช่น การฝึกงาน การฝึกภาคสนาม การศึกษาโครงการสหกิจศึกษา สถานการณ์จำลอง การทดลองฝึกปฏิบัติงาน การฝึกหรือเรียนรู้จากงานจริงจึงเป็นเรื่องที่จำเป็นของสถาบันอุดมศึกษาไทย

2.2 ผู้เรียนขาดทักษะและความสามารถทางการใช้อุปกรณ์ เครื่องมือและเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัย ผู้เรียนขาดความอดทน อดกลั้นและเกิดความกดดันในการทำงาน ตลอดจนผู้เรียนไม่ปฏิบัติตามระเบียบบริหารงานบุคคลของสถานประกอบการ สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศในช่วงการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง พ.ศ. 2552-2561 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2554) ที่ระบุว่า โดยส่วนใหญ่ผู้เรียนจะขาดความรู้และทักษะที่จำเป็นและยังไม่สามารถปฏิบัติงานได้ตรงกับลักษณะงานที่ผู้ประกอบการต้องการ ผู้สำเร็จการศึกษาส่วนมากขาดคุณลักษณะทั้งด้านความรู้ ทักษะ การคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบการแก้ปัญหาและการทำงานเป็นทีม ไม่มีความอดทน ความกระตือรือร้นในการทำงาน ความขยัน ความมีวินัย การตรงต่อเวลา ภาวะผู้นำ สถานประกอบการส่วนใหญ่ต้องจัดฝึกอบรมให้อย่างน้อย 3-6 เดือน ทำให้ต้องมีค่าใช้จ่ายและเสียเวลาเพิ่มขึ้น เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ แบ่งเป็น

1. ด้านหลักสูตรการเรียนการสอนสถาปัตยกรรมศาสตร์

1.1 คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ควรมีการปรับปรุงหลักสูตรของกลุ่มวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ในรายวิชาที่เน้นการปฏิบัติโดยจะต้องมีความร่วมมือกับสถานประกอบการที่ให้ผู้เรียนเข้าไปฝึกปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับงานทางด้านสถาปัตยกรรมเป็นหลัก

1.2 คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ควรเพิ่มรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการใช้ภาษาอังกฤษและภาษาอื่น ๆ ที่ตอบสนองการเป็นประชาคมอาเซียนมากขึ้น

2. ด้านอาจารย์ที่ปรึกษา / อาจารย์นิเทศสาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์

2.1 คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ต้องสนับสนุนให้อาจารย์นิเทศงานหรืออาจารย์ที่มีหน้าที่ดูแลนักศึกษาที่ปฏิบัติงานประสบการณ์วิชาชีพเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการทำงานรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการการเรียนรู้กับการทำงานสาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ให้มากขึ้น

2.2 คณาจารย์คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ควรตระหนักถึงหน้าที่ในการดูแลและให้คำแนะนำนักศึกษาได้เป็นอย่างดี และมีส่วนร่วมกับนักศึกษาในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างปฏิบัติงานหรือนำความรู้ที่ได้มาพัฒนาผลงานให้กับสถานประกอบการและคณะฯ

2.3 คณะจารย์คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ควรนำผลการเรียนรู้ปัญหาปรับปรุง เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพ ส่งผลต่อการเพิ่มศักยภาพของนักศึกษาและต่อยอดสู่ความร่วมมือกับสถานประกอบการจนเป็นเครือข่ายทางวิชาการและวิชาชีพ

2.4 คณะจารย์คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ควรพิจารณาสร้างความร่วมมือทางวิชาการและวิชาชีพระหว่างคณะจารย์คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ของมหาวิทยาลัยในกลุ่มประเทศอาเซียน เพื่อให้เกิดการสร้างผลงานและการสร้างองค์ความรู้ใหม่ด้านวิชาการและวิจัย

3. ด้านผู้เรียนนิสิต / นักศึกษาและบัณฑิตสาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์

3.1 คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ควรมีการกำหนดแนวทางในการประชาสัมพันธ์เชิงรุก เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการเรียนการสอนที่บูรณาการการเรียนรู้กับการทำงานทางด้านสถาปัตยกรรมให้กับผู้เรียนในระยะเริ่มต้นของการเข้าศึกษา ซึ่งการดำเนินการอาจจะออกมาในรูปแบบของการ road show การเตรียมความพร้อมก่อนที่จะไปปฏิบัติงานประสบการณ์วิชาชีพ

3.2 คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการปฏิบัติงานประสบการณ์วิชาชีพในต่างประเทศ โดยเฉพาะกลุ่มประเทศอาเซียนของนักศึกษาผ่านเครือข่ายความร่วมมือของสมาคมวิชาชีพด้านสถาปัตยกรรม

3.3 คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ควรมีการสร้างความสัมพันธ์กับศิษย์เก่าในการให้ความรู้ทางด้านการบูรณาการเรียนรู้งานด้านสถาปัตยกรรม เพื่อเป็นการเพิ่มโอกาสให้ผู้เรียนสามารถเข้าไปปฏิบัติงานในสถานประกอบการที่ศิษย์เก่าทำงานอยู่ได้มากขึ้น

4. ด้านสถานประกอบการ

4.1 คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ควรกำหนดคุณสมบัติของสถานประกอบการทางด้านสถาปัตยกรรมศาสตร์ที่จะเข้าร่วมการเรียนการสอนที่บูรณาการเรียนรู้งานให้มีความชัดเจนถึงลักษณะของ กิจกรรม ตำแหน่งงาน สถานที่ตั้งและทำการวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียน นิสิต/นักศึกษาที่จะเข้าปฏิบัติงานในสถานประกอบการ

4.2 คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ควรสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบที่เหมาะสมสำหรับการจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการเรียนรู้งานให้แกสถานประกอบการ โดยในระยะเริ่มต้น ควรมุ่งเน้นสร้างความรู้ ความเข้าใจกับฝ่ายทรัพยากรบุคคลและพนักงานที่ปรึกษาเป็นหลัก เนื่องจากบุคคลทั้งสองกลุ่มนี้เป็นผู้ที่ประสานงานในการรับนิสิต / นักศึกษาและเป็นผู้ให้คำแนะนำดูแล รวมถึงการประเมินผล โดยมุ่งให้กลุ่มบุคคลทั้งสองกลุ่มเป็นสื่อกลางในการสร้างความรู้ความเข้าใจถึงผู้บริหารของสถานประกอบการ ซึ่งการดำเนินการอาจจะออกมาในรูปแบบของ road show การสัมมนาอาจารย์ที่ปรึกษากับพนักงานที่ปรึกษาของสถานประกอบการ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ควรให้สมาคมวิชาชีพด้านสถาปัตยกรรมเข้าร่วมดำเนินการจัดทำมาตรฐานอาชีพหรือสมรรถนะอาชีพร่วมกันจัดทำหลักสูตร เพื่อให้เป็นไปตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ และกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอาชีวศึกษา

2. สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ควรใช้เครือข่ายอุดมศึกษาในการพัฒนาระบบการจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการเรียนรู้งานให้ครอบคลุมทุกหลักสูตรและทุกสาขาวิชา เพื่อให้เป็นไปตามแผนและเป้าหมายของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาในแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559)

3. สถาบันอุดมศึกษาต้องประกาศนโยบายการจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการเรียนรู้งานพร้อมทั้งสร้างความเข้าใจให้กับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งสถานประกอบการ ผู้เรียน นิสิตนักศึกษา ตลอดจนบุคลากรของสถาบันอุดมศึกษา พร้อมทั้งวางระบบและกลไกในการดำเนินการที่มีประสิทธิภาพ

4. สถาบันอุดมศึกษาควรสร้างความรู้ ความเข้าใจให้แก่กับสถานประกอบการเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ที่จะได้รับ เมื่อบริษัทนักศึกษาเข้ามาปฏิบัติงาน โดยเฉพาะในเรื่องของสิทธิประโยชน์ทางด้านภาษี รวมทั้งการพัฒนาเป็นเครือข่ายของ สถานประกอบการ เพื่อให้เกิดความร่วมมือทางด้านวิชาการและวิชาชีพ

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2552). *การพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการเรียนรู้กับการทำงานใน สถาบันอุดมศึกษา*. พริกหวานกราฟฟิค.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2554). *การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการการเรียนการสอนที่บูรณาการเรียนรู้กับการทำงานในระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย*. พริกหวานกราฟฟิค.

สมาคมสหกิจศึกษาไทย. (2552). *ประมวลสาระชุดฝึกอบรมสหกิจศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. สมาคมสหกิจศึกษาไทย.

ภาษาอังกฤษ

Knowles, A. S. (1972). *Handbook of co-operative education*. Jossey-Bass.

Kolb, D. A. (1984). *Experiential learning*. Prentice-Hall.